

คำนำและตรวจเอกสาร

สับประรดภูเก็ต [*Ananas comosus* (L.) Merr. C.V. Phuket] เป็นไม้ผลท้องถิ่น ที่ปลูกมากในแถบจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดพังงา มีรสชาติอร่อย หวาน หอมกรอบ เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีชื่อเสียง ทำรายได้และให้ผลตอบแทนแก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี การผลิตและการตลาดสับประรดภูเก็ตของเกษตรกรจะแตกต่างไปจากการผลิตในแหล่งอื่น ร้อยละ 70.17 ปลูกสับประรดในพื้นที่ของผู้อื่น โดยรับดูแลรักษาสวนยางพาราให้เจ้าของพื้นที่เป็นค่าตอบแทน การปลูกสับประรดเป็นอาชีพรอง ส่วนการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 85.96 (ชาติ, 2544) ปลูกแซมสวนยางพาราขณะที่มีอายุ 1 – 3 ปี สามารถปลูกได้ตลอดปี โดยเฉพาะช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายน โดยใช้หน่อคินขนาดกลาง ฝังหน่อไว้ 1 – 2 สัปดาห์ ให้น้ำ 2 – 3 ครั้ง ครั้งแรกหลังปลูก 1 – 3 เดือน ครั้งที่ 2 ให้หลังใช้สารบังคับดอก 1 – 2 เดือน เมื่อต้นสับประรดมีอายุ 8 – 10 เดือน จะใช้สารเคมีชักนำการออกดอก 3 ชนิด ได้แก่

1. อะเซทิลีน (acetylene, C_2H_2) หรือแคลเซียมคาร์ไบด์ (CaC_2) หรือที่ชาวบ้านเรียกถ่านแก๊ส ในประเทศไทยมีอัตราการใช้แตกต่างกันตั้งแต่ประมาณ 0.7 กรัม/ต้น จนถึงประมาณ 3 กรัม/ต้น (จินดารัฐ, 2541) ผสมน้ำ 50 ซีซีหรือไม่ผสม โดยหยอดที่ยอดสับประรด ซึ่งมักจะมีน้ำค้างอยู่แล้ว การให้สารเคมีจะให้ 2 – 3 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกันประมาณ 2 – 5 วัน

2. เอทธีฟอน (ethephon; 2-chloroethylphosphonic acid) จะปลดปล่อยเอทธีลิน (ethylene) มีผลในการกระตุ้นการออกดอก อัตราที่ใช้ความเข้มข้น 100 มิลลิกรัม/ลิตร ผสมยูเรีย 1.5 เปอร์เซ็นต์ ตักหยอดที่ยอดต้นละ 60 มิลลิลิตร การให้ครั้งที่ 2 ห่างจากครั้งแรก 3 – 5 วัน

3. แนพทาลีนอะซีติกแอซิด (NAA; 1-naphthylacetic acid) สารนี้ให้ผลทางอ้อม โดยไปกระตุ้นให้สับประรดสร้างเอทธีลินเพื่อการออกดอก ปัจจุบันมี NAA ในรูปเม็ดมีชื่อว่า แอนนา (ANAA) ขนาด 0.5 มิลลิกรัม หยอดต้นละ 1 เม็ด และหยอดครั้งเดียว (ชาติ, 2544) แต่ในพื้นที่ที่มีสภาพอากาศร้อนชื้นและมีฝนตกบ่อยๆ ควรให้ NAA ซ้ำครั้งที่ 2 ในเวลา 7 – 8 วันหลังการให้ครั้งแรก (Bartholomew และ Criley, 1983; อ้างโดย จินดารัฐ, 2541)

ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกสับประรดภูเก็ตทุกคนใช้วิธีหยอดยาเม็ดหรือแอนนา เนื่องจากสะดวก ใช้ง่าย ได้ผลดีพอสมควร แต่ไม่สามารถบังคับออกดอกได้ทุกต้น (ภูวคณ และอาคม, 2547) หลังบังคับดอกประมาณ 140 วัน เก็บเกี่ยวผลผลิต จากพื้นที่เกษตรกรเกือบทั้งหมด ทำการรื้อแปลง โดยวิธีพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช กรรมมือโกน เพื่อกำจัดสับประรดในแปลง เกษตรกรบางส่วนจำหน่ายต้นสับประรดที่เก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ให้เจ้าของข้างที่มาแสดงโชว์แก่นักท่องเที่ยว ในราคาไร่ละ 100 บาท เกษตรกรร้อยละ 80.70 ไม่มี

ปัญหาในการผลิต กล้วย 19.30 มีปัญหาเกี่ยวกับราคาปุ๋ยสูง ค่าแรงสูง ขาดแคลนแรงงาน สารบังคับดอก ไม่ได้ผลเต็มที่ เริ่มมีแมลงหนอนหลวงทำลาย สิ่งที่เกี่ยวข้องที่ต้องการคือ ผลผลิตที่มีคุณภาพ เช่นผลโต รูปทรง สวยขนาดสม่ำเสมอ ความหวานไม่จำเป็นต้องหวานมาก เพราะชาวต่างประเทศนิยมรสเปรี้ยวเนื้อกรอบหอม การสนับสนุนด้านวิชาการในการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ดีขึ้น ผลผลิตสูง การแก้ปัญหาเรื่องการตลาด สับปะรดผลสดทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ ปัญหาราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน เกษตรกรได้ค่าตอบแทนต่ำ การส่งเสริมให้มีการสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตสับปะรดและผลพลอยได้ เช่นการแปรรูปและการใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆ (ชาติ, 2544)

การปรับปรุงคุณภาพผลผลิตสับปะรดด้านวิชาการที่หน่วยงานภาครัฐได้ส่งเสริมมาแล้ว เช่น การใส่ปุ๋ยโปตัสเซียม (0 - 0 - 60) ต้นละ 7 - 10 กรัม บริเวณกาบใบล่างหลังให้สารบังคับดอก 3 เดือน การคลุมผลด้วยหญ้าหรือฟางข้าวป้องกันแดดเผาทำให้เนื้อภายในฝ่อ การตอนจุกหรือหักจุก เมื่อผลอ่อนอายุ 2.5 เดือน เป็นวิธีของชาวบ้าน เชื่อว่าทำให้ผลโตขึ้น (สุดฤดี, 2542) นอกจากนี้มีการศึกษาทดลองใช้สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืชบางชนิดเช่น NAA 100 มิลลิกรัม/ลิตร ฉีดพ่นผลสับปะรดเพื่อช่วยเพิ่มขนาดผลได้ (จินดารัฐ, 2541 ; พิศเดช, 2537) ซึ่งส่วนใหญ่จะศึกษาวิจัยในสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย ที่นิยมใช้ทำสับปะรดกระป๋อง สำหรับสับปะรดพันธุ์ภูเก็ต ยังศึกษากันน้อย แต่การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สับปะรดภูเก็ตยังมีอีกหลายแนวทาง เช่น การเพิ่มจุกย่อยให้กับสับปะรด เพื่อใช้เป็นสับปะรดประดับ โดยการใช้สารควบคุมการเจริญเติบโต บางชนิดที่ช่วยในการแตกยอดใหม่เช่น สารกลุ่มไซโตไคนิน (Cytokinins) พวก BA (benzylaminopurine) (พิศเดช, 2537) สารไทโอยูเรีย (Thiourea) 1 เปอร์เซ็นต์ สามารถกระตุ้นให้มะลิแตกยอดใหม่เพิ่มขึ้น (สาโรจน์ และคณะ, 2532)